

1

מרחב ציבורי
ומוסדות קהילה
רגישי־מגדר

חזויות החיים בעיר והקהילה העירונית נוצרות במרחב הציבורי. אליו אנו יוצאות ויוצאים כדי לנשום אוויר, להירגע, לשחק, להתאמן, להיפגש ולבלות; זה המרחב שמאפשר לנו להתחבר לטבע בעיר, להתחבר לעצמנו, להתחבר למי שסביבנו. הגינות והפארקים, הכיכרות, השדרות, הרחובות וטיילת החוף, לצד מוסדות הקהילה (המרכז הקהילתי, הקאנטרי, הספרייה ועוד) - כל אלה מהווים מקום למפגש, להיכרות ולגיבוש של קהילתיות בעיר. משבר הקורונה שהביא לחיינו הגבלות חברתיות ומרחביות, הזכיר עד כמה חשוב המרחב הציבורי עבור חיים מלאים, בריאים, שמחים ומשותפים לכולנו.

אבל המרחב הציבורי איננו ניטרלי. למה הכוונה? הוא אמנם מתוכנן עבור כולם, אבל הוא נחוה אחרת על ידי נשים וגברים, ודפוסי השימוש בו שונים. לילדות, נערות ונשים יש צרכים ייחודיים ושונים. כאשר המרחב הציבורי מתוכנן ומנוהל ללא מודעות לכך, התוצאה היא מרחב שאינו ממצה את הפוטנציאל שלו עבור מחצית מאוכלוסיית העיר.

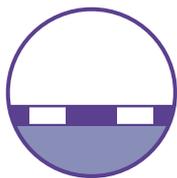

בשנים האחרונות, יותר ויותר ערים ברחבי העולם, יחד עם ארגונים בין-לאומיים כמו האו"ם, האיחוד האירופי והבנק העולמי, מקדמים תכנון עירוני רגישימגדר. בישראל, בתחום זה עדיין נדרשת קפיצת מדרגה.

עיריית תל-אביב-יפו החליטה לשים זרקור על ההיבטים המגדריים של תכנון וניהול המרחב הציבורי ומוסדות הקהילה בעיר. התייחסות לצרכים הייחודיים של ילדות, נערות ונשים תאפשר ליצור מרחב איכותי, פעיל, בטוח ומזמין יותר עבורן, כמו גם בעבור כלל תושבי העיר, ותיתן מענה לאוכלוסיות גיוון נוספות (נשים ואנשים עם מוגבלות, הגיל השלישי, קהילת הלהט"ב ועוד).

פרק זה הוא תוצר של עבודה משותפת של גורמים עירוניים רבים: מנהל קהילה, תרבות וספורט, מהנדס העיר, אדריכל העיר, הרשות לחוסן ושוויון חברתי, היחידה האסטרטגית, חטיבת התפעול, מנהל בינוי ותשתית ועוד. הפרק סוקר את המצב הקיים ומאמץ כיווני פעולה לקידום התחום וליצירת שינוי בעיר.

◀ נשים בתל-אביב-יפו מבקרות בחופי הרחצה פחות מגברים, ובאופן כללי מבטאות שביעות רצון פחותה ממצב החופים: הניקיון, המקלחות, השירותים ותחושת הביטחון האישי בזמן השהייה בחוף (נשים בראי המספרים, 2021).

◀ נשים מדווחות יותר מגברים על קושי ללכת על מדרכות, אם בשל חניה עליהן ואם בשל רכיבה של אופניים וקורקינטים (סקר העיר, 2020; סקר העיר 2021).

◀ יש פער בין העוסקים והעוסקות בפעילות גופנית בעיר בשימוש במתקני ספורט עירוניים, בעת ביצוע פעילות חוץ (מגרשי ספורט, ספורטק, מתקנים במרחב הציבורי): 14% מהנשים לעומת 25% מהגברים (סקר ספורט עירוני, 2020).

למה בכלל צריך עדשה מגדרית בהתבוננות על המרחב הציבורי ומוסדות הקהילה?

המחקר מישראל ומהעולם מלמד שקיים אי שוויון מגדרי במרחב הציבורי. החל ממקרי קיצון של הדרת נשים (כגון סגירת רחובות ואירועים בפני נשים), ועד לפערים מגדריים באפשרויות ההנאה והשימוש במרחב הציבורי. במקרים רבים, המשמעות היא שנשים לא נהנות מהמשאבים העירוניים באותה מידה שהגברים נהנים מהם.

מה יוצר את ההבדלים?

אילו גורמים משפיעים על ההתנהלות של נשים במרחב הציבורי? התשובה טמונה בשילוב בין שלושה גורמים - פיזי, חברתי וחוויתי:

הגורם הפיזי:

התשתית הפיזית של המרחב הציבורי - רשת הרחובות, אופי הבינוי, פריסת מוסדות הציבור והקהילה, מערכות התחבורה, אלמנטים של הצללה ועוד - משפיעה על השימוש בו, החל מפרישת ותמהיל השימושים ברמה העירונית (למשל: האם סביבות המגורים מופרדות מאזורי התעסוקה וכיצד הדבר משפיע על נשים, שנושאות יותר מגברים במחויבויות טיפול בילדים), ועד לרמת התאמת מבנים קהילתיים לצורכי נשים (למשל: האם תאי השירותים בטוחים ונגישים).

מחקרים מראים שנשים מוכנות להמתין, לצעוד מרחק רב ואף לשנות את תכניתן, כדי למצוא שירותים ציבוריים מזמינים. כלומר, **המיקום והמאפיינים של השירותים משפיעים באופן ישיר על התנהלותן היומיומית במרחב הציבורי.**

מחקרים רבים קושרים בין הסביבה הבנויה והנראות שלה לבין תחושת הביטחון במרחב הציבורי. גם נשים וגם גברים מרגישים לעתים חוסר ביטחון במרחב הציבורי, אולם נשים סובלות מכך יותר ולעתים אף נמנעות מלצרוך את המרחב הציבורי, **במיוחד בשעות החשכה.** ניתוח פניות מוקד 'פלוס' בנושא תאורה לשנת 2020, הראה כי 64.8% מהפניות בדבר הוספת תאורה בגינה ציבורית, היו של נשים.

הגורם החברתי:

השימוש של נשים במרחב הציבורי מושפע מנורמות חברתיות וממאפיינים כלכליים-חברתיים ותרבותיים. גם בשנת 2022, וגם בתל-אביב-יפו, ברבים ממשקי הבית קיימת חלוקת תפקידים מגדרית בבית ובעבודה.

נשים הן עדיין המטפלות העיקריות בילדים ובנתמכים אחרים, כמו הורים מבוגרים, מה שמביא לכך שבמרבית המשפחות, נשים הן אלה שעובדות במשרות חלקיות, יוצאות מוקדם מהעבודה ומבלות עם הילדים אחר הצהריים בגינות ובמרכזים הקהילתיים, או שהן אלה שמלוות את ההורה המבוגר לביקור בקופת החולים. כלומר, לפי ההערכות, **נשים שוהות יותר במרחב הציבורי מאשר גברים מבחינת תדירות ומשך השהות.**

23% מהנשים בתל-אביב-יפו עבדו בשנת 2020 בהיקף חלקי, זאת לעומת 15% מהגברים (נשים בראי המספרים, 2022).

מגדר מצטלב עם מאפיינים נוספים, כמו גיל, מעמד, מוגבלות וכדומה. המחקרים מלמדים שנשים החוות סוגים נוספים של אפליה חברתית, פגיעות עוד יותר להדרה מהמרחב הציבורי. כך למשל, למעמד הסוציו־אקונומי של האישה, לגילה, להקשר התרבותי־דתי שבו היא חיה ופועלת - יש השלכות ישירות על האופן שבו נשים מגוונות משתמשות במרחב הציבורי בעיר ובמוסדות הקהילה.

הגורם החווייתי:

החוויה של נשים במרחב הציבורי מושפעת מתחושת היעדר ביטחון אישי. על רקע החשש מאלימות, נשים אינן נהנות מחופש פעולה ותנועה זהה לזה של גברים, ועל כן המרחב הציבורי הופך, בחלקים מסוימים, לפחות נגיש וזמין עבורן.

מדובר בתופעה מוכרת בעולם; מחקר של האו"ם מעלה כי החל מגיל שמונה, ילדות חשות בצורה משמעותית חוסר ביטחון אישי ומגיעות פחות לפארקים ולגינות. כתוצאה מכך, 80% מהמרחבים הציבוריים בערים מאופיינים בדומיננטיות של בנים (UN-Habitat, 2021). בנוסף, על רקע פערים בהנכחה ובייצוג של נשים במרחב (כגון בשמות רחובות, שילוט, תכנים מותאמים לתושבות ועוד), נפגעים תחושת השייכות, ערך השוויון והחיבור של תושבות למקום שבו הן חיות.

◀ בתל־אביב-יפו נשים חשות פחות ביטחון אישי, ומרגישות פחות בטוחות ללכת לבד בשעות החשכה לעומת גברים (נשים בראי המספרים, 2022).

הפתרון: תכנון עירוני רגיש-מגדר

תכנון עירוני רגיש-מגדר מקודם בעשורים האחרונים בערים שונות ברחבי העולם. תל-אביב-יפו מצטרפת לערים כמו וינה, ברלין וברצלונה, במטרה להבטיח ייצוג של נשים בתהליכי קבלת ההחלטות בתכנון העירוני, ולייצר מרחב בטוח, נוח, מכיל ומייצג לנשים, כך שיוכלו לקחת חלק פעיל ומשמעותי בחיים העירוניים.

בלב הגישה עומדת ההנחה שזיהוי הצרכים הייחודיים לילדות, נערות ונשים במרחב העירוני, והניסיון לענות על צרכים אלו - יוצרים מרחב איכותי, פעיל, בטוח ומזמין יותר עבור כלל תושבות ותושבי העיר, ואף נותנים מענה לאוכלוסיות גיוון נוספות (נשים ואנשים עם מוגבלות, הגיל השלישי, קהילת הלהט"ב ועוד).

תכנון רגישי־מגדר נעשה באמצעות הטמעת העדשה המגדרית ביחס לשלושה היבטים:

ניהול והפעלה של המרחב הציבורי ומוסדות הקהילה

הללו דורשים התייחסות למרכיבים הבאים:

- ◀ **מיפוי חסמים, הזדמנויות וצרכים מגדריים**, תוך מתן דגש על מאפיינים נוספים כמו גיל או רקע חברתי ותרבותי, ופיתוח תכנים, פעילויות ושירותים מותאמים במוסדות קהילה, תרבות וספורט.
- ◀ **הגברת ההנכחה והייצוג** של נשים לחיזוק תחושת השייכות שלהן.
- ◀ **קידום תחזוקה**, תפעול ומתן מענה לצרכים המגוונים של משתמשות המרחב בזמן אמת **להגברת ביטחון אישי**.

התוצר המרחבי־פיזי

הטמעת העדשה המגדרית בקני מידה שונים ובמגוון כלים תכנוניים: תכנית המתאר העירונית, הנחיות מרחביות למבנים ולתכנון פארקים, תכניות מפורטות לתכנון מוסדות ציבור, כיכרות וגני משחקים (למשל ביחס לנושאים כמו הצללה, שירותים ציבוריים, מתקני הכושר, ריהוט הרחוב, מרחבי הנקה, מקום לעגלות ועוד).

העקרונות המובילים לתכנון רגישי־מגדר כוללים בין היתר:

- ◀ **ניידות, נגישות וקישוריות**.
- ◀ **ביטחון ובטיחות** לעידוד שהייה ופעילות לאורך שעות היממה.
- ◀ **עירוב שימושים** - שילוב שימושי תעסוקה (חנויות, עסקים, משרדים) בסמוך לסביבות מגורים, לתמיכה בשילוב בין מחויבויות עבודה למחויבויות משפחתיות (בהן נשים נושאות יותר מגברים).

תהליך התכנון

בכל שלבי תהליך התכנון יש להתבסס על העקרונות הבאים:

- ◀ **איסוף נתונים ובניית ידע מבוסס מגדר**. למשל: פילוח מגדרי של דפוסי השימוש של נשים וגברים במרחב; שימוש במגוון שיטות ומקורות כדי לאסוף מידע הכולל גם את הצרכים של אוכלוסיות גיוון (ראיונות, תצפיות) ועוד.
- ◀ **שיתוף הציבור - הבטחת השתתפות אפקטיבית של נשים ממגוון קבוצות וגילים**, למשל באמצעות קיום מפגשים בפורומים ייעודיים המאפשרים לנשים לשתף באופן חופשי חוויות מורכבות בסביבה תומכת.
- ◀ **מתן מענה לצרכים של נשים** תוך התחשבות גם במאפיינים תרבותיים, אתניים, גיליים ועוד.

מה למדנו מהעולם?

וינה

אומא, שוודיה

באומא, שוודיה, נפתחה בשנת 2012 מנהרת LEV, מנהרה באורך 80 מטרים המיועדת להליכה ולרכיבה על אופניים, אשר מחברת את מרכז העיר עם שכונת מגורים סמוכה. במסגרת תכנון המנהרה קיימה העירייה סדנאות למתכננים, וכן פנתה לשיתוף הציבור בזיהוי הצרכים המגדריים, בהם הודגשו חשיבותם של הצרכים הייחודיים של נשים המשתמשות במרחב. כתוצאה מכך, המנהרה כוללת כניסות רחבות המאפשרות מעבר עם ילדים, ילדות ועגלות; פינות מעוגלות ותאורה להגברת תחושת הביטחון; ויצירות אמנות שהופכות את המרחב למזמין. המנהרה הפכה לאחת מהאטרקציות בעיר, והשימוש הפעיל בה מגביר עוד יותר את תחושת הביטחון של המשתמשות והמשתמשים.

וינה היא חלוצה בתחום תכנון עירוני רגישי-מגדר עוד משנות התשעים של המאה הקודמת. היא מדורגת כאחת הערים עם איכות החיים הגבוהה ביותר בעולם. בשנת 2014 אימצה העירייה תכנית אב לתכנון ופיתוח לשנת 2025 (STEP-2025), שהתייחסה, בין היתר, ליצירת עיר המאופיינת בשוויון מגדרי. המטרות האסטרטגיות שהציבה העירייה להטמעת תכנון רגישי-מגדר בתכנון העירוני היו: חלוקת משאבים שוויונית באמצעות מודעות לצרכים מרחביים שונים; תמיכה ביצירת סנכרון בין מטלות משפחתיות לעבודה; חיזוק האטרקטיביות, הביטחון והבטיחות של סביבת המגורים; וייצוג המבוסס על השתתפות שוויונית ומעורבות של כלל הקבוצות בתהליכי קבלת החלטות.

באמסטרדם העירייה מקדמת מאז שנת 2016 תכנית אסטרטגית Age Friendly City Amsterdam המתמקדת בגיל השלישי בארבעה תחומים עיקריים: דמנציה; בדידות וסביבות חברתיות; דיור ולינה; וניידות בטוחה. מתוך הבנה כי תרבות היא מפתח לבריאות, לרווחה ולהשתתפות חברתית של נשים ואנשים מבוגרים, פותחה תכנית המתמקדת בנושא התרבות. העירייה פעלה בשיתוף הספרייה הציבורית של אמסטרדם וגופי תרבות לפיתוח ולהפעלת פעילויות תרבות ייעודיות ומותאמות עבור האוכלוסייה בגיל השלישי בספריות ובמרחבים הקהילתיים.

עיריית מדריד הובילה פרויקט ליצירת 'מרחבי שוויון' - מבנים ברחבי העיר על שם נשים שמטרתם להעצים נשים ולהעלות מודעות לנושאים של שוויון, אלימות ומערכות יחסים בריאות. הפעילויות כוללות סדנאות העצמה וכן שירותים סוציאליים ומשפטיים לנשים.

עיריית פריז השיקה בשנת 2017 פרויקט לחידוש מרחבים ציבוריים תוך בחינתם בעדשה מגדרית ועידוד שימוש של נשים במרחב. הפרויקט התבסס על מיפוי דפוסי השימוש בכיכר הפנתיאון (באמצעות תצפיות וסדנאות), ותכנון מחדש של המרחב, לרבות הגבלת תנועת כלי רכב וביטול מקומות חניה להגברת תחושת הבטיחות, יצירת מגוון אפשרויות ישיבה לעידוד שהייה ומפגש והנצחת שמות נשים. השקת הפרויקט כללה אירוע תחת הכותרת 'מקום משלה', שכלל מחווה לאמנית פמיניסטית נודעת, כתיבת שמות של נשים על אלמנטים בכיכר, הקרנת סרטים של עמותה התומכת בצעירות שורדות אלימות ועוד.

כיווני פעולה עירוניים לחמש השנים הקרובות <<<

מה בשטח?

הגברת ביטחון במרחב העירוני

פיתוח מנגנון עירוני לאיסוף וניטור צרכים מהשטח להגברת תחושת הביטחון, כמו למשל שיפור תאורה באזורים חשוכים, גיזום עצים ושיחים, הגברת סיורי סלי"ע ועוד. ניטור הצרכים ייעשה בין היתר בעזרת ניתוח הקריאות למוקד 106 ונתוני השימוש באפליקציית SafeUp (להרחבה ראו פרק ביטחון אישי).

יצירת מאגר נתונים עירוני על המרחב הציבורי

איסוף שיטתי של נתונים וניתוח שלהם מתוך ראייה מגדרית מסייעים לאתר דפוסי התנהגות וצרכים ייחודיים. הנתונים משפרים את תהליכי קבלת החלטות ומאפשרים תיעדוף והקצאת משאבים מבוססת צרכים.

איסוף נתונים < בביצוע

בניית סקר תקופתי לבחינת דפוסי השימוש במרחב הציבורי הסקר ישמש את הגורמים העירוניים השונים ויסייע באיתור צרכים וקבלת החלטות.

ניתוח נתונים < בביצוע

פילוח מגדרי וניתוח נתונים שיטתי בסקרים, במאגרי מידע עירוניים, במוקד +106 ובמאגרים נוספים. משנת 2018 מפרסמת העירייה את הדו"ח "נשים בראי המספרים בתל אביב יפו" הבוחן היבטים שונים בחיי הנשים בעיר כפי שמשקפים בנתונים הרשמיים (דמוגרפיה, בריאות, השכלה, רווחה ועוד) וכפי שעולים מהנתונים שנאספים במשבים ובסקרים השונים. לצד דו"ח זה יש הקפדה על פילוח מגדרי של מרבית הסקרים העירוניים.

מה בשטח?

שירותים ציבוריים בעיר

תאי שירותים זמינים מספקים מענה לצרכים של מגוון אוכלוסיות ומעודדים שהייה ממושכת במרחב הציבורי. עבור ילדות, נשים וקשישות, חוסר הזמינות של תאי שירותים מגביל ומקצר את משך השהות בחוץ, בעוד שילדים וגברים מתפנים בחוץ ויוצרים מפגע סביבתי שגם פוגע בתחושת הביטחון של ילדות ונשים במרחב. בשנת 2022 יצאה העירייה בפרויקט שיפוץ רחב היקף של עשרות תאי שירותים, ופועלת להצבת שירותים ציבוריים רבים נוספים ברחבי העיר.

גיבוש הנחיות וכלים לפיתוח מרחב ציבורי רגיש מגדר

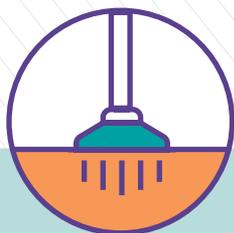
הטמעת הראיה המגדרית במערכת התכנון העירונית מאפשרת לקדם מרחב מכיל ומזמין למגוון אוכלוסיות, ומשרתת את מגוון הגורמים העירוניים הפועלים במרחב הציבורי.

◀ הנחיות לקידום מרחב ציבורי מכיל **בביצוע**

גיבוש מסמך הנחיות לקידום מרחב ציבורי מכיל ביחס למרחבים ציבוריים בקני מידה שונים (גינת כיס, כיכר, רחוב, פארק, שכונה). כך למשל, בתכנון גינה מכילה יש להתייחס להיבטים מגוונים, החל מקישוריות ונגישות, דרך בחינת דפוסי הפעילות במרחב לאורך שעות היממה ומתן מענה מותאם, ועד למיקום הספסלים והכיוון שלהם, תכנון אזורי התכנסות וישיבה משותפת, הצללה, ברזיות ועוד.

◀ כלי להצגה וניתוח מידע מרחבי-חברתי

אפיון ופיתוח כלי עירוני הכולל מגוון שכבות מידע (שטחים ציבוריים פתוחים, מבני ציבור, דמוגרפיה וכו') לשם הצגה, ניתוח וגיבוש תובנות לשם מתן מענה תכנוני ליחידות השונות.

מה בשטח?

מלתחות משפחתיות

תאי שירותים ומלתחות משפחתיות מאפשרים לבני משפחה שאינם מאותו מין/מגדר להתארגן יחד, בנוחות ובביטחון. בנוסף, הם מציעים פרטיות ואלטרנטיבה לכל מי שנמצאות.ים על הרצף המגדרי ולא הרגישו בנוח להשתמש במתקנים בהפרדה מגדרית הקיימים כיום. העירייה כבר החלה בהקמה של מלתחות משפחתיות והן קיימות במרבית הקאנטרים העירוניים.

הטמעת העדשה המגדרית בתכנון מבני ציבור

מבני ציבור קהילתיים מהווים "עוגנים שכונתיים" המחברים בין הקהילה למקום. בהם נרקמות רשתות חברתיות ויחסי שכנות טובה, והם מאפשרים מעורבות אזרחית ופעולה קולקטיבית. מבני הציבור הקהילתיים מסייעים לפרט ולקהילה לספק את צרכיהם, לעודד אורח חיים בריא ופעיל ולהעצים את הרווחה הנפשית והפיזית שלהם. ככאלה, גם הם צריכים להתאים לצרכים הייחודיים ולמאפייני השימוש של נשים בהם.

פרוגרמות למבני ציבור **בביצוע**

גיבוש פרוגרמות רגישות מגדר לתכנון מבני ציבור: מוסדות קהילה, מוסדות חינוך ומוסדות עירוניים נוספים. הטמעת העדשה המכילה בפרוגרמות באופן שנותן מענה לצרכים ולדפוסי הפעילות של מגוון אוכלוסיות במרחב. גיבוש הפרוגרמות עוקב אחר עקרונות תכנון מכיל, כגון פלטפורמות לקידום יוזמות קהילתיות, גמישות בחללים, מרחב הנקה, נגישות לחצר המבנה, תאורה, שולחנות משחק ליחידים ולקבוצות, שילוט ותכנים, שירותים משפחתיים או לא ממוגדרים, נגישות לעגלות ילדים ועוד.

הנכחה וייצוג במרחב הציבורי

עיריית תל-אביב-יפו מכירה בכך ששילוב שווה של נשים במרחב הציבורי מחייב את הנכחתן גם ברחובותיה, בסמליה ובמוסדותיה. הנכחה של נשים במרחב הציבורי מייצרת תחושת שייכות ומסייעת לנשים להרגיש בו בנוח, כשוות ערך. הנצחת פועלן של נשים היא דרך להוקיר תודה על עשייה ציבורית משמעותית המהווה מודל והשראה לציבור כולו.

ייצוג שוויוני בשילוט ובפרסומים **בוצע**

הטמעת שפה וייצוג שוויוניים בשילוט ובפרסומים העירוניים באמצעות שימוש בשפה שוויונית ובתמונות מאוזנות מגדרית. בשנת 2020 פורסמה הנחיית מנכ"ל בנושא שימוש בשפה שוויונית בפרסומי העירייה. לטובת יישום ההנחיה מאות עובדות ועובדי העירייה עברו הכשרות לכתיבה שוויונית, וטקסטים מרכזיים, כמו למשל טופס הארנונה, נערכו מחדש כך שיפנו לכלל התושבות והתושבים.

הנצחת נשים במרחב העירוני **בביצוע**

הרחבת הנצחת נשים בשמות הרחובות ובאתרים ציבוריים בעיר. בתל-אביב-יפו רק מיעוט מהרחובות נקראים על שם נשים. העירייה פועלת באופן אקטיבי לשינוי המצב ובאוקטובר 2021 העבירה תיקון לנהל שיום שמות הרחובות, במטרה להעלות את מספר הרחובות על שם נשים ואוכלוסיות גיוון. במהלך 2022 קידמה העירייה נהל דומה בנוגע למבני ציבור. בעת האחרונה, נוספו רחובות ומוסדות ציבור ברחבי העיר על שם נשות הרוח והתרבות: ד"ר ויקי שירן, דליה רביקוביץ, זהרירה חריפאי, עופרה חזה, אהובה עוזרי, שושנה דמארי, רונית אלקבץ, יפה ירקוני ועוד.

מה בשטח?

בעזרתא

פלטפורמה מקוונת של תושבות העיר, שנולדה כיוזמה של קבוצת הנשים במרכז הקהילתי הדר-אפקה. במסגרת היוזמה הנשים מציעות את עזרתן מתחום מומחיותן או ניסיונן וכן פונות לקבלת עצה ותמיכה (משפחה, קריירה, חינוך, התנהלות פיננסית וכו'). בכך מתפתחת רשת קהילתית ענפה של נשים למען נשים בתל-אביב-יפו.

סל כלים לניהול קהילתי רגיש מגדר

בנוסף לתכנון הפיזי של מוסדות הציבור, ניתן דגש מיוחד להטמעת עדשה מגדרית בשגרות העבודה של הצוותים האמונים על הפעילות הקהילתית בעיר.

ניהול פעילות במוסדות הקהילה **בביצוע**

קידום שוויון מגדרי בהתייחס לממדים השונים של הפעילות במוסדות הקהילה בעיר: הפעילות השוטפת, יזמות קהילתית ומעורבות שכונתית, שפה ותקשורת, תרבות ואירועים. בתוך השיקולים יינתן דגש מיוחד לגיל השלישי, לאנשים ונשים עם מוגבלות ולקהילת הלהט"ב.

יפתח בתחילת 2023

הבית לשוויון מגדרי

כחלק מהפעילות הענפה לקידום שוויון מגדרי בעיר, הקימה עיריית תל־אביב-יפו את הבית לשוויון מגדרי, הראשון מסוגו בישראל, שנועד להוות מקור מקצועי בנושא שוויון מגדרי ופמיניזם ולשמש בית לפעילות חברתית וקהילתית. הבית הוקם ביפו ויפתח לציבור בתחילת שנת 2023.

◀ מקור מקצועי ומוקד ידע חינוכי

הבית יציע סיוורים, הכשרות והשתלמויות בנושא שוויון מגדרי, הנכחה ויזואלית של נשים פורצות דרך, ארכיון להנצחת סיפורי נשים, ספרים וכתבי עת לשימוש הקהל הרחב.

◀ בית לתושבות ולתושבי העיר

המרכז יציע פעילות חברתית וקהילתית בנושא שוויון מגדרי וחיים משותפים, לצד הרצאות וסדנאות בנושאים כמו: בריאות, הורות, תעסוקה, יזמות, מיצוי זכויות ועוד. הבית יהווה מקום למפגש בלתי אמצעי עבור תושבות ותושבי העיר כמו גם עבור התכנסויות ויוזמות עצמאיות.

צוות ניהול התכנית, הרשות לחוסן ושוויון חברתי

אפרת מייקין-כנפו, מנהלת הרשות לחוסן ושוויון חברתי ויועצת ראש העיר לקידום מעמד האשה
איילה אזולאי, סגנית מנהלת הרשות לחוסן ושוויון חברתי
אורית מרום, מנהלת תחום בכירה, חוסן ושוויון מגדרי
נעה דגן, מנהלת פרויקטים בכירה, חוסן ושוויון מגדרי
שי אוקסנברג, מנהלת פרויקטים, חוסן ושוויון מגדרי, כותבת התכנית

רשימת משתתפות ומשתתפים

בהובלת:

רובי זלוף, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת התפעול
רונית פרבר, מנהלת מנהל קהילה, תרבות וספורט
יואב דוד, אדריכל העיר, מנהל הנדסה

מחקר, ייעוץ ופיתוח מקצועי:

אדריכלית הילה לוטן ומתכננת ערים חן רוזנק, פאבליקה

חטיבת התפעול

שמוליק קצילניק, סגן מנהל חטיבת תפעול
עוזי אוטאצ'י, מנהל אגף שיפור פני העיר
פרנק שמעוני, מנהל אגף החופים
יאיר מוהר, סגן מנהל אגף החופים
איל קדר, מנהל מטה חטיבת תפעול

מנהל קהילה, תרבות וספורט

אריק שוע, סגן מנהל מנהל קהילה, תרבות וספורט
בשמת צפדיה וולף, מנהלת היחידה לתכנון ופיתוח קהילתי
נגה שביט, מנהלת מרחב קהילתי צפון מזרח
טלי כהן, מתאמת פעולות המינהל
טליה גלעם, מנהלת מרכז קהילתי יוסי בנאי
שלומי והבה, מנהל קאנטרי נווה שרת
שירה מזראי, סגנית מנהל המחלקה לנוער ולצעירים
ורד כהן ניר, מנהלת תחום ניהול ידע מחקר ותכנון קהילתי
אור צור הדר, מנהלת תחום שיווק קהילתי
אביגיל שם טוב, מנהלת קשרי קהילה
דפנה בוטנר, מנהלת קשרי קהילה

יוני מלמד, מנהל הספרייה - מרכז לחדשנות עירונית לשעבר
מעין מרידן, מנהלת ספורט נשים

מנהל הנדסה

אודי כרמלי, מהנדס העיר
חגית נעלי יוסף, מנהלת תכנון אסטרטגי
טלי ברגל, רכזת בכירה למרחב ציבורי
גיורא בוס, יועץ אדריכל העיר לעיצוב עירוני ושילוט
אלעד דמשק, רכז בכיר לבינוי עיצוב ופיתוח

מנהל בינוי ותשתית

שרונה הרשקו, מנהלת מנהל בינוי ותשתית
אוריאל לוי, מנהל אגף מבני ציבור
נתן פלורנטין, מנהל מחלקת המאור
אריאל שפילקה, מנהל מחלקת תכנון מבנים
מרים שיין מאירי, אדריכלית מנהלת פרויקטים

המרכז למחקר כלכלי-חברתי

לאה אשוח, מנהלת המרכז למחקר כלכלי-חברתי
קרן אור פיש, מנהלת מחקר אורבני
רז בלנרו, רכז בכיר סקרים ומחקרים
מורן בירמן, רכזת סקרים ומחקרים

המישלמה ליפו

רפי שושן, מנכ"ל המישלמה ליפו
מיכאל וולה, מנהל אגף קהילה יפו
אפי שטואבר, סגן מנהל אגף קהילה יפו
מוחמד כרואן, סגן מנהל אגף למיזמים קהילתיים ומנהל מרחב לב יפו
רותי הוסטובסקי, מנהלת פיתוח חברתי יפו
שירה צבן כפיר, מנהלת מרכז קהילתי מנדל
נסרה שניר, רכזת גיל רך ופרויקטים - אגף קהילה יפו
דנה זריף, מנהלת הבית לשוויון מגדרי

מחלקת טקס אירועים הנצחה ומורשת

שרי ישראלי, מנהלת מחלקת טקס אירועים הנצחה ומורשת
אסף רותם, רכז פרסים עירוניים

מנהל חינוך

אורית בן אסא, מנהלת לבינוי ופיתוח

concepts: the example of two case studies from London and Vienna, in B. Zibell, D. Damyanovic & U. Sturm (Eds.), *Gendered Approaches to Spatial Development in Europe* (p. 124). Routledge.

UN-Habitat & Global Urbanization. [2021]. *HER CITY - A Guide for Cities to Sustainable and Inclusive Urban Planning and Design Together with Girls*. Retrieved from <https://hercity.unhabitat.org/>

Women's Health East. [2020]. *Creating Safe and Inclusive Public Spaces for Women*. Retrieved from <http://whe.org.au/creating-safe-and-inclusive-public-spaces-for-women/>

World Bank Group. [2020]. *Handbook for Gender-Inclusive Urban Planning and Design*. World Bank. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/publication/handbook-for-gender-inclusive-urban-planning-and-design>

World Cities Culture Forum. [n.d.]. *Age Friendly Cultural City Programme*. Retrieved September 14, 2022, from http://www.worldcitiescultureforum.com/case_studies/age-friendly-cultural-city-programme

מקורות מרכזיים

המרכז למחקר כלכלי וחברתי של עיריית תל-אביב-יפו. [2022]. נשים בתל-אביב-יפו בראי המספרים (טרם פורסם).

סיון, א. ופנסטר, ט. (עורכות) [2006]. איזה מין מרחב? תכנון מרחבי מנקודת מבט מגדרית. מכון ון-ליד.

עמיר, ט. (עורכת) [2017]. תמרורות, פמיניזם ומרחב בישראל. חרגול.

Bitton, Y. & Shavit, T. [2015]. Differences between Men's and Women's Monetary Valuation of Crime Avoidance Behavior. *Feminist Criminology*, 10(2), 115-139. <https://doi.org/10.1177/1557085115571932>

Blanc, E. [n.d.]. Place du Panthéon - Les Monumentales. *LILA Landezine International Landscape Award*. Retrieved September 28, 2022, from <https://landezine-award.com/place-du-pantheon-les-monumentales/>

Brookfield, K. & Tilley, S. [2016]. Using Virtual Street Audits to Understand the Walkability of Older Adults' Route Choices by Gender and Age. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 13(11), 1061. <https://doi.org/10.3390/ijerph13111061>

City of Vienna. [2014]. *STEP2025 - Urban Development Plan Vienna*. Retrieved from <https://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/studien/pdf/b008379d.pdf>

Damyanovic, D. [2016]. Gender Mainstreaming as a Strategy for Sustainable Urban Planning. In M. Roberts & I. Sánchez De Madariaga (Eds.), *Fair Shared Cities: The Impact of Gender Planning in Europe* (p. 177). Routledge.

Espacios de Igualdad en los distritos - *Ayuntamiento de Madrid*. [n.d.]. Retrieved September 14, 2022, from <https://www.madrid.es/portales/munimadrid/es/Inicio/Igualdad-entre-mujeres-y-hombres/Espacios-de-Igualdad?vnextoid=c5571026200a5310VgnVCM2000000c205a0aRCRD&vgnextchannel=c426c05098535510VgnVCM1000008a4a900aRCRD> [Spanish]

Gustafsson, L. [2017, December 21]. Umeå - Gender equality at the heart of the city. *URBACT*. Retrieved from <https://www.blog.urbact.eu/2017/12/umea-gender-equality-at-the-heart-of-the-city/>

Mercer. [2019]. *Quality of living city ranking*. Retrieved from <https://mobilityexchange.mercer.com/Insights/quality-of-living-rankings>

Reinwald, F., Roberts, m. & Kail, E. [2020]. Gender sensitivity in urban development

לקדיאת התכנית המלאה <